

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

Rom. 15, 1-2.

EVANGHELIA

Marcu 8, 34-9. 1.

Prea puțina credință în viața vecinică, prea marea noastră alipire de plăcerile trupului, neînțelegerea învățăturilor mântuitoare și neputința de a pătrunde întreg farmecul desfătărilor sufletești, fac să ne cutremurăm de întristare, când auzim cuvintele Mântuitorului din sf. Evanghelie. „Ori cine voiește să vină după mine, să se lapede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze.“ Zădărnici a spus Mântuitorul că jugul Lui e lin și sarcina Lui e ușoară; cuvintele despre lăpădarea de sine și despre crucea suferințelor sună în urechile noastre ca niște bulgări aruncați asupra sicriului așezat în groapă. Ni se pare că prin ele ne înmormântăm fericirea și bucuria, ne înmormântăm însuși dreptul de a trăi.

Dar aceste cuvinte nu sunt stihuri de înmormântare, nici cântec de jale, ci imn de biruință. Crucea Mântuitorului și lăpădarea de sine nu sunt închisoare, ci adăpost; nu sunt lanțuri de robie, ci arme de biruință. Crucea nu e stâlp de osândă, ci toaie de sprijin; lăpădarea de sine nu e alungarea noastră din viața plină de bucurii, ci e poarta prin care intrăm în viața bucuriei depline.

Agricultorii pun lângă via de vie par și o leagă de el. Inseamnă, că prin această via de vie a fost răstignită și condamnată la suferință? Ce s'ar alege de ea și de rodul ei, dacă nu s'ar sprijini de par? S'ar tăvăli în noroiu, și folosul ei n'ar fi cu nimic mai mare, decât al ori cărei burueni. Pentru via de vie parul e o condiție de existență, e posibilitatea de a aduce rod. Pentru via de viei noastre crucea lui Hristos e parul. E condiția unei viei „de omenie“, e posibilitatea de a aduce rodul faptelor bune. Fără de ea ne-am tăvăli în noroiul fărâdelegilor și am ajunge buruiiană bună de aruncat în foc.

Crucea lui Hristos și lăpădarea de sine înseamnă acceptarea bucurioasă a tuturor acelar cătușe, cari ne leagă de familia noastră, de profesiunea noastră, de națiunea noastră, de țara noastră. Toate aceste legături sunt necesare și firești; prin ele e omul om. Ele sunt alvia firească a vieții. Intocmai după cum malarile împiedecă răul să devină mociară puturoasă, ținându-l în cursul lui firesc, lăpădarea de sine pentru binele semenilor noștri ne asigură fericirea și ne ridică la demnitatea de fii ai lui Dumnezeu.

I. G.

ASOCIAȚIUNEA

— Rolul ei în viața națională a Românilor. —

Astra...

Cuvântul evocă în memoria generațiunii dinaintea Unirii revărsarea bogată de entuziasm, idealism și iubire frățească, ce însemnau adunările ei generale. Cuvântul evocă în memoria Românilor, cari au cunoscut jugul robiei, sfânta îndatorire de a sta neclintiți în slujba neamului. Cuvântul ne evocă cel mai frumos capitol din istoria noastră națională.

Două lucruri au format obiectul admirației înțeleptului dela Königsberg: cerul înstelat și legea morală din conștiința omenească. Aceste două au fost pavăza neamului românesc în cursul veacurilor. Neam de păstori și de cultivatori ai pământului dător de hrană, dar căruia adeseori nu i s'au lăsat decât ochii ca să plângă, și-a ridicat privirea împăinjenită de lacrimi spre cerul înstelat. Și din contemplarea lui, ca dintr-o carte deschisă, a învățat să-L cunoască pe Dumnezeu și să nădăjduiască în purtarea Lui de grije. Era, învățătura aceasta a cerului înstelat, mai presus de aceea a Universităților din cetățile Apusului. Acestei învățături e a se mulțumi „omenia“ românului și echilibrul lui sufletească, care l-a călăuzit fără greș printre înspăimântătoarele greutăți ale istoriei.

Trebuie să vedem un semn al providenței divine, că stelele de pe bolta cerească au dat numele prescurtat al celei dintâi Asociațiuni pentru cultură, menită să devină steaua călăuzitoare a Românilor de dincoace de Carpați spre acel pământ al făgăduinții, care e România întregită. Căci aceasta a fost Asociațiunea: cel mai important factor în pregătirea sufletească, a celui mai important fapt din istoria noastră națională, a Unirii.

Iniințarea ei n-a fost un capriciu, nici trambulina unor oameni roși de vanitate; aproape un veac cei mai buni fii ai neamului au dorit-o, au precon-

zat-o. O națiune obligată de împrejurările politice nefavorabile la sărăcie materială, crezând în îndemnul ce-l cuprind cuvintele Mântuitorului: „căutați mai întâiu împărăția lui Dumnezeu“, s'a crezut dator să dea toată atențiunea acelei comori sufletești, care e limba prin tot ce reprezintă ea ca expresiune a gândirii, a simțirii, a năzuințelor și a realizărilor.

În anul mântuirii 1861 Dumnezeu a binevoit să dea vremuri potrivite și om potrivit pentru realizarea ei. Vremurile potrivite au fost suflul revoluționar, ce forma atmosfera spirituală a Europei, slăbirea politică a monarhiei austriece și o pleiadă de talente creatoare, răslețită în centrele culturale românești. Omul potrivit a fost providențialul Andrei Șaguna, baron din mila Împăratului și din mila lui Dumnezeu apostolul redeșteptării noastre naționale. Genialitatea lui și minunata lui putere de muncă au făcut să dobândim prin biserică și prin cultură, ceea ce n'am putut dobândi prin politică și prin arme.

Asociațiunea a ieșit din idealism și a cultivat idealismul. Din clipa înființării ei a fost o îndrumare a națiunii spre ținte superioare, spre scopuri nobile, spre comori duhovnicești. Dar acest idealism, această desbrăcare de preocupările clipei trecătoare, în mod necesar trebuia să rodească și în viața materială, socială, a națiunii. Din clipa înființării ei, Asociațiunea a fost nu numai animatoarea idealurilor naționale și a lăpădării de sine pentru binele obștesc, ci a fost purtătoarea suveranității naționale, însăși națiunea română constituită în mod distinct.

Acesta a fost rolul providențial al Asociațiunii: afirmarea unității noastre naționale. În toată vremea a fost terenul comun de muncă pentru cele două biserici naționale. Și ast-

„Datori suntem noi cetari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și nu nouă înșine să plăcem.

Ci fiecare din noi să caute să placă aproape-lui pentru zidire.“

fel a astupat acea prăpastie sufletească, ce s'a deschis între fii acelui neam prin actul desbinării religioase. În calculul celor ce voiau să ne stăpânească prin învrăjbiere, rivalitatea confesională era menită să fărâmițeze, până la neant, puterea de afirmare a neamului. Asociațiunea a zădărnicit acest calcul, obligând și pe unii și pe alții să fie „uniți în cuget și simțiri.“

Tot Asociațiunii avem să-i mulțumim, că istoria Românilor de dincoace de Carpați nu cunoaște desbinarea în clase sociale, nici întreg convoiul de nenorociri, ce sunt rezultatul firesc al luptelor dintre ele. Asociațiunea a contribuit într-o măsură uriașe la formarea acelor clase sociale, cari i-au lipsit națiunii ținută sute de ani în iobăgie, dar a știut să le îndrume pe toate într-o muncă armonioasă pentru binele întregii națiuni. În concepția ei intelectualii, a căror rânduiri le-au îngroșat bursele acordate de ea cu o generositate mai presus de posibilitățile materiale, comercianții sprijiniți de băncile „Solidarității“ și meseriașii formați printr-o iscusită propagandă și organizație, erau mențiți să fie, împreună cu pătura largă a țărâniei, diferitele organe ale acelui trup național. Colaborarea armonioasă dintre ele a asigurat-o obicinându-i pe toți deopotrivă să judece totul prin prisma intereselor naționale.

Altarul la care s'a închinat Astra a fost deci unitatea națională, privită această unitate sub raport etic-sufletească. Iar jertfa pe care a adus-o la acest altar o constituie înainte de toate evlavia creștină. N'a cochetat nici odată cu spiritul libercurgetător al vremii. A continuat, cu toată tăria, linia tradițională, care obliga neamul românesc să trăiască prin „legea“ românească. Virtuțile creștine: credința, nădejdea, iubirea, au fost

pentru Astra și metodă de lucru și program. La această jertfă s'a adaos apoi, ca o tămăie binemirosoasă, ca o armonioasă stihire venită din cea mai sfântă evlavie, cultura limbei și a literaturii, sprijinul dat școalei și cărții didactice, aprecierea artei populare, păstrarea cântecului și jocului național și neîntrerupta muncă de decenii depusă în marile masse ale poporului pentru înmulțirea cunoștințelor, pentru nobilitarea simțirii, pentru întărirea voinții.

Ce n'a făcut Astra?

Impreunând virtuțile Martei cu acelea ale Mariei ea a devenit sfântul adăpost al năzuințelor noastre, al nădejilor noastre; cea mai importantă stație pe drumul către România în veci întregită între hotarele ei firești.

Sunt unii, cari nu cred în viitorul Astrei. Ei afirmă, că prin realizarea Unirii ea și-a îndeplinit menirea, pe care i-a dat-o purtarea de grije a cerului în istoria neamului româ-

nesc. Dar aceștia uită, că Uniunea politică, România întregită, e numai un adaos necesar, firesc, al acelei uniri sufletești, în slujba căreia a stat Astra în întreg cursul existenței ei. *Aceasta unire*, sufletească, este și va fi un postulat permanent, care trebuie realizat zi de zi, clipă de clipă, prin jertfa și osteneala celor mai buni fii ai neamului.

Trecutul Astrei e program pentru viitorul Astrei: muncă neîntreruptă pentru unirea sufletească. În anul 1902 Alexandru Mocioni a formulat astfel acest *program vecinic*: „Prin Asociațiune ni s'a deschis arena, la pragul căreia dispar toate veleitățile despărțitoare; pe această arenă ne prezentăm desbrăcați de toate particularismele, de toate divergențele confesionale, politice, locale ori provinciale, pe acest teren ne întrunim cu toții uniți într'un cuget și o simțire.“

Astra a fost și trebuie să rămână școala iubirii de neam.

3. Fabrici de postav, brânzeturi, marmeladă.

4. 2—3 câmpuri de experiență pentru ameliorarea cerealelor.

5. Atenție specială pomiculturii și mai ales zootehniei.

6. Incurajarea cooperăției pomicole.

7. Inițierea unui credit special pentru Munții Apuseni.“

La sfârșitul dărilor de seamă, d. președinte al Astrei, Iuliu Moldovanu, a luat cuvântul, arătând că „Astra“ nu va cruța nicio muncă pentruca prin cercetări asidue să se ajungă la adevărata realitate din Țara Moșilor.

„Capitalul uman de aici“ — spune dsa — „este deosebit de bun“, ceea ce este aici suferință, nu este datorită naturii, care a fost foarte darnică, ci e nevoie numai de atenție și bunăvoință, ca să putem ajunge cu puține mijloace la curmarea unei situații care a devenit penibilă.

ZIUA II-a

Marea manifestație pentru Moși din ziua a doua a congresului Astrei s'a început cu slujbe arhieresti la bisericile celor două confesiuni naționale. La biserica ortodoxă a oficiat P. S. episcopul *Nicolae Colan*, ministrul cultelor, asistat de 12 preoți și a dat răspunsurile corul Armonia din Abrud, condus de prof. Hagea. La biserica unită a oficiat P. S. episcopul Hossu, asistat de canonicii Dănilă și Folea și de mai mulți preoți. Răspunsurile le-a dat corul din Bistra, condus de inv. Coroiu. Ambii episcopi au ținut impresionante predici în legătură cu congresul Astrei.

După slujbele religioase s'a început în sala frumos ornată a Deputatului adunarea festivă. La intrarea în sală d. consilier regal prof. N. Iorga a fost obiectul unei entuziaste manifestații. D. prof. *Dr. Iuliu Moldovan*, președintele Astrei, a deschis adunarea generală, evocând memoria Aceleia care a fost un exemplu

ca Regină și ca Mamă: Regina Maria. Asistența a păstrat un moment de pioasă reculegere.

Președintele „Astrei“ a rostit apoi o admirabilă cuvântare de deschidere prin care a sintetizat principiile, concepția și metoda de lucru a Asociațiunii. Dl. I. Moldovan arată că Asociațiunea a venit la Abrud nu numai din dragostea pentru locuitorii Munților Apuseni, ci mai ales îndemnată de grija și interesul ce-l poartă pentru soarta de fapt a poporului din acest ținut.

Desprindem din frumoasa cuvântare următoarele:

„Asociațiunea noastră care înainte cuprindea în programul ei de muncă pe toți românii din Ardeal și Banat, de o vreme încoace a crezut necesar să-și concentreze în mod deosebit atențiunea asupra acelor ținuturi, unde primejdia de ordin etnic este mai mare. Unde organele publice încă nu au putut desfășura în măsura cerințelor activitatea lor protectoare, unde, deci, populațiunea românească și interesele etnice în general sunt mai mult ca în alte părți amenințate.

Desigur, aici în Munții Apuseni, nu avem nici primejdia iminentă a deficitului numeric și nici lipsa de conștiință etnică. E doar cel mai românesc ținut din Ardeal și Banat și totuși viața românească, energiile românești în acest mare și istoric ținut înăbușit de mizerie sunt deficitare în loc să răsără din mijlocul lor fapte și personalități de seamă într-o proporție care să fie cel puțin la nivelul celorlalte regiuni. Lipsa unei ocrotitoare îndrumări și vitregia mediului, opresc forțele mai de seamă în afirmarea lor, le divizează sau ironesc într-o cu totul disproporționată risipire pentru asigurarea minimumului de trai. Dacă o stare de vădită insuficiență, îndeosebi fizică și socială, apare mai frecventă, vina o poartă — pe lângă mediul și poate mai

Adunarea generală a „Astrei“ la Abrud.

Festivitățile culturale ale „Astrei“ din acest an, s'au desfășurat după un program bine și dinainte fixat.

În preziua adunării festive, *Sâmbătă, 10 Septembrie*, a avut loc ședința președinților de despărțăminte, cu următoarele referate:

1. Problema minieră a Munților Apuseni, a cărui raportor a fost d-l Ioan Popa.

2. Problema economică a Munților Apuseni. Raportor d. prof. Safta.

3. Capitalul om din Munții Apuseni. Raportori dnii P. Râmneanșu și M. Beniuc.

4. Problema școlară în Munții Apuseni. Raportor d. I. Micu.

Desprindem din rapoartele prezentate următoarea justă concluzie: „O reînviere demnă a fi numită viață de om în Munții Apuseni, este posibilă atunci, când vom avea aici o industrie, când vor fi împăduriți acești munți și când se va face o agricultură potrivit regiunii. Pentru redresarea Țării Moșilor ne trebuie deci neîntârziat:

1. Șosele și căi ferate, imperios necesare, nu numai din acest punct de vedere, ci și din punct de vedere strategic.

2. Impădurirea munților apuseni și plantarea unor regiuni cu salcâmi.

Dela adunarea „Astrei“ la Abrud.

**Cuvântarea P. Sf. Sale
Episcop Nicolae Colan**

Domnule Consilier Regal,
Domnule Președinte,
Domnule Rezident Regal,
Domnilor,

Ingăduiți-mi să încep cu o mărturisire: De vre-o 15 ani, de când vârsta și îndeletnicirile mele m'au împins în viața publică, particip aproape la toate congresele „Astrei“ și mare lucru dacă în acești 15 ani am lipsit dela două congrese.

Am învățat prin urmare, chiar și numai din aceste congrese, să iubesc acest așezământ de lumină și căldură sufletească a neamului de dincoace de Carpați și prețuiesc totă lucrarea izbăvitoare pe care a săvârșit-o acest așezământ, de când i-a dat ființă marele dător de legi și datini Andrei Șaguna, și până astăzi.

Dar eu am învățat să iubesc „Astra“ încă de copil, de când abia știam sloveni și ispiteam cărțuțile, pe care „Astra“ dela Sibiu le imprăștia în toate satele noastre, de pe când „Astra“ făcea și literatură, așa

cum îi spune și numele ei, și nu literatură de aceea pe care obișnuiește cu biciul de foc al scrisului și al vorbelor sale, să o biciuiască, incomparabilul nostru învățat, d. profesor Nicolae Iorga, ci literatură sănătoasă, literatură ziditoare de suflete, literatură pe care o poți pune în mâna vârstnicului și în mâna copilului cu aceeași încredere.

Dar paralel cu împrăștierea acestui fel de literatură, „Astra“ a trimis totdeauna pe iscusiții săi crainici de vorbă așezată, de vorbă creștinească, de vorbă românească. Într'un timp în care chiar și vorba putea face mult, când era rostită din conștiință curată și cu curaj îndătinat, într'un timp ca acesta activitatea „Astrei“ a fost deosebit de prețioasă. Și neamul acesta, în strădaniile sale sfinte, nu a avut în afară de biserică un sprijinitor mai jertfelnic în toate bunele vremi, decât a fost această societate culturală „Astra“.

Bunul Dumnezeu ne-a ajutat să ne vedem cu toții împreună între hotarele aceleiași țări și sub cărmuirea aceluiaș Rege. Bunul Dumnezeu a binecuvântat ostenețele, suferințele și

jertfele înaltașilor noștri și ne-am văzut toți împreună, am putut dăntui, ne-am putut bucura.

Ei bine, bucuria praznicului celui mare al unității noastre naționale se datorește desigur, pe lângă jertfa neasemuită a ostașului român și acestei societăți a „Astrei“, care ține astăzi congresul în Abrud.

Mulți credeau că după război „Astra“ trebuia să se retragă într'un fel de pensie. În sfârșit, și-a văzut izbândit vizul care era al tuturor românilor. De cartea care trebuia să pătrundă la sate tot mai mult avea să se îngrijească acum altcineva, iar de literatură și mai mult altcineva.

„Astra“ a socotit astfel și bine a făcut. Poate că și-a adus aminte vre-unul din conducători de cuvintele Evangheliei, că nimeni, punând mâna pe plug să nu se uite înapoi, că uitându-se înapoi va trage brazdă strâmbă sau poate să iasă chiar plugul cu totul din pământ.

„Astra“ a privit înainte și a examinat rând pe rând acele probleme care se îmbiau cercetării și îndrumării pentru mai binele neamului nostru. Aproape fiecare din congresele „Astrei“ a atacat o problemă: când problema readucerii românilor înstrăinați din regiunea secuizată, când proble-

ma ridicării sufletești a meseriașilor, când pătrunderea cu cartea chiar în cazărmi, când chestiunea natalității la Timișoara, când fortificarea sufletului românesc pentru a fi gata în orice clipă să apere hotarele țării, la congresul de anul trecut: iar astăzi iată-ne la Abrud.

Cum am mai spus și în predica de ostăzi în fața Sfântului Altar, iată-ne în Abrud, în acest cuib de eroism românesc, pentru a talmăci problema necazului acestui ținut al moșilor și pentruca, după această talmăcire, să se ia, dacă se poate, — că ar fi și vremea, evident, cum a spus d. președinte — măsuri care să ducă la soluții practice.

Iată cât de mari probleme și-a luat „Astra“ după război, desigur fără pretenția de a le da deslegare, fiindcă nu era în putința ei. Dar faptul însuși că a atacat aceste probleme și că le-a urmărit pe urmă în activitatea sa de peste ani, în mijlocul unor vrăjmașii, pe care le credem îngropate pentru totdeauna, faptul acesta singur îi justifică întreaga noastră recunoștință și admirație pentru trecut și întreaga noastră încredere pentru viitor.

Această recunoștință și această admirație pentru trecut, ca și încre-

mult ca aceasta — vitregia acelor intelectuali și autorități, cari ar fi trebuit să ocrotească și să îndrumeze spre bine viața românească de aici. Sperăm că prin programul cel nou de îndrumare spre calea cea bună a Țării, starea de lucruri se va schimba simțitor în bine și în acest colț de țară.

După cuvântarea de deschidere, a urmat la adresa „Astrei“ o judicioasă caracterizare, făcută de P. S. Sa Episcopul nostru *Nicolae Colan*, ministrul cultelor și artelor, care a reprezentat la aceste festivități guvernul și Biserica ortodoxă din Transilvania.

A urmat apoi rând pe rând cuvântul de salut al celorlalte autorități și societăți culturale. Biserica unită a fost reprezentată prin P. S. Sa Dr. Iuliu Hossu, care a arătat că „Astra“ a fost totdeauna o dovadă și o creație a puterii neamului nostru ce a rezidat în sufletul deosebit al poporului român.

Di N. Iorga, consilier regal a sesizat apoi în cuvinte vibrante conștiința drepturilor și a datoriilor noastre în aceste ceasuri grele pe care le străbate azi lumea întreagă.

Au vorbit apoi: dl rezident regal Dănilă Papp, în numele ținutului Murăș; dl prof. Rădulescu-Motru, în numele Academiei Române; dl general Savu, în numele Ministerului Armatei; dl prof. Șoimescu, în numele Ministerului Educației Naționale; dl comandor Manolescu, în numele Ministerului Aerului; dl insp. gen. Dr. Stoichiță, în numele Ministerului Sănătății; dl Dr. Iuliu Hațieganu, în numele Universității din Cluj; dl Adr. Maniu, în numele Fundației Regale; dl general Amza, în numele societ. de radiodifuziune; dl prof. Bogdan Ionescu, în numele Ateneului Rom.; dl Iacobescu, în numele Asoc. învățătorilor; dna Dr. Căliman, în numele Federației reuniunilor feminine; dl Tudor Popescu, în numele Societ.

femeilor ortodoxe; dna Borza, în numele femeilor din Abrud; dl prof. Angelescu, în numele Străzii Țării; dl col. Marcel Ionescu, prefectul jud., a promis Astrei tot sprijinul în lupta ce a pornit-o în folosul Moșilor. La sfârșit au vorbit dl căp. Cristea, primarul Abrudului și dl Ion Micu, președintele „Astrei“ din Abrud. Dl Dr. Moldovan a mulțumit tuturor.

După ședința festivă a avut loc un *Banquet*, la care președ. „Astrei“ dl Dr. Iuliu Moldovan a închinat în sănătatea M. S. Regelui.

La orele 4 p. m. a avut loc la marginea orașului o *demonstrație etnografică* și alta a Șoimilor Carpaților, la care au participat peste 500 de bărbați și femei din peste 20 de sate din împrejurime.

Seara la ora 7 a avut loc *conferința dlui prof. Iorga*, despre irendentismul maghiar în contra României.

Programul zilei a doua s'a încheiat cu un *Concert* strălucit dat de corul „Armonia“ din Abrud, sub conducerea dlui prof. Hagea, de corul bărbătesc din Brad, condus de dl prof. Părvu, de corul din Bistra, condus de dl Coroiu și de corul din Zlatna, condus de dl Teodoreanu.

Sărbătoarea Mării. În prezența M. S. Regelui Carol II și a întregului guvern al Țării, au avut loc la 8 Sept. crt. — în ziua Nașterii Maicii Domnului, patroana celor ce umblă pe mare, — festivitățile închinete *Mării și Marinei* noastre. Sărbătoarea aceasta a fost înființată — numindu-se „Ziua Marinei“ — acum 7 ani, de către M. S. Regele, cu scopul de a se arăta rostul și importanța apelor și a mării în viața economică a Țării. S'a subliniat și de astădată că România trebuie să-și fixeze o politică maritimă și navală proprie ei, deci inspirată din interesele națiunii.

PREOTUL ȘI EPITROPIA

La începutul anului acestuia s'a făcut alegerea noilor Epitropii. Și cine au fost candidații? Puțini buni și mulți răi. Intre cei răi figurau și guralivii satului, apoi cei cari veșnic dărimă, veșnic strică, fie Bisericii, fie Școalei, fie comunei politice.

În urma acestor alegeri, dacă preotul are fericirea să aibă un epitrop evlavios, cu frică de Dumnezeu, cu dragoste față de Biserică și cu respect față de preoție, atunci totul merge bine. Averea bisericii să mărește, prestigiul și autoritatea preotului crește. Cu un cuvânt preotul are alături de sine un om de cinste și de ispravă, cu care își poate face datoria pe deplin. Are cu cine să sfătuiască și cu cine lucra.

Dar ce să întâmplă și care este situația preotului care are un curator rău, neînțelegător, lipsit de voință și vicios? Desigur nimic bun și folositor. Iar preotul oricât s'ar strădui să facă din un epitrop rău unul bun, foarte rar îi reușește. Pentruca să arăt cât de mult strică un astfel de epitrop Bisericii, ajunge să descriu numai câteva cazuri prinse din câteva parohii și anume:

Acum câteva zile am vizitat pe un coleg, care deși are case parohiale bune, cu toate acestea partea exterioară a caselor lasă mult de dorit. Și de ce? Epitropul refuză plata oricărei reparații, deși Biserica are bani. Și cu ce își motivează punctul lui de vedere? „Locuiesc și preotul în casă urtă, cum locuim noi țărani“ și că „dacă preotului îi trebuie casă frumoasă și supraedificate bune, facă-le din banii săi.“

Un alt frate preot mi se plânga că epitropul refuză cumpărarea de plicuri oficiale și hârtie de scris sau chiar dacă îi cumpără, cumpără puțină și de calitate ordinară. Aceasta o face ca „preotul să cruțe“, ba a-

cuza pe preot că de ce răspunde la orice ordin.

Și dacă am căuta necazurile preoților cu astfel de epitopi, am rămânea uimiți de felurile nemulțumiri ce se ivesc fiecăruia dintre preoți, cu ei.

Apoi aproape nu găsești preot care să nu se plângă de greutatea și nemulțumirile ce le aduce reținerile din salariul preotului pentru parohie. Mulți dintre epitropi refuză plata acestor chitanțe. Adecă nu-i ajunge preotului că i-se reține din salariu și așteaptă până toamna după culesul recoltei, când parohia ajunge la bani, dar trebuie ca și atunci preotul să se certe cu epitropul pentruca să-și poată scoate banii. Sunt din aceia cari nu cred în „chitanță“ că ar reprezenta o sumă la care preotul are dreptul să și-o încaseze. „Hârtie este destulă și chitanțe să pot face câte vrei.“ Ba mai mult, dacă îl întreabă cineva că ce să face cu banii Bisericii, răspunde că: „i-am dat preotului“ sau „toți banii Bisericii la preotul merg“ fără să dea explicații că preotul de ce încasează aceste bani și că sunt rețineri din salariu.

Iată în ce situație neplăcută îl pun pe preot, reținerile de salariu și un epitrop năpastă.

Să ajungă preotul în starea în care credincioșii să-l privească cu neîncredere? Tot ce poate fi mai rău. Să vadă în noi oameni necinstiți pentru simplul motiv că ne luăm ce este al nostru? Foarte rău și mare pierdere atât pentru Biserică precum și pentru slujitorii ei.

De aceea părerea mea este ca autoritățile noastre superioare să comunice Epitropiilor la începutul fiecărui an ce anume rețineri să fac din salariul preotului, pentru parohie? Și să-i facă răspunzători, sau chiar să-i destituie.

derea pentru stăruința ei viitor, o înfățșez din partea guvernului țării și din partea Sfintei Biserici dreptmăritoare a neamului de dincoace de Carpați deopotrivă.

Bunul Dumnezeu să binecuvinteze cu roduri bogate atât lucrările acestui congres, cât și lucrările săvârșite mai pe hodenale, mai târziu, pe temeiul cercetărilor de astăzi și de mâine. Trăiască „Astra“.

Cuvântarea d. prof. Iorga

Iubiții mei,

Deși întors dintr'o lungă călătorie, am ținut neapărat să vin la sărbătoarea dvs., această pentru locul unde se ține ea.

Aici, acum aproape o sută de ani, s'a făcut prin luptă, stropită cu mult sânge al acestor admirabili țărani, afirmarea drepturilor poporului nostru, asupra pământului în care au stătut și cei mai îndepărtați strămoși ai noștri. Suna în vâile acestea încă șuerul balaurului dacic, care aici a fost steagul luptătorilor de odinioară.

Astfel încă de atunci, din 1848, prin această jertfă mai scumpă decât toate, înaintașii d-voastră, oamenii

roșului an 1848, au răscumpărat moșia cotropită și au arătat că nu mai pot îngădui ca ea să rămână pe mâini străine.

Nu se va uita epopeea vitejiei săracilor, cari s'au așezat aici și în cea mai mare parte eroi ai neamului, înfrățindu-se cu floarea tinerețului ieșită din școlile înalte ale stăpânilor de atunci. Dar am ținut să vin și pentru alt motiv pe lângă acela că oamenii bătrâni țin să mai fie văzuți prin locurile unde sunt amintiri ale lor, din anii mai buni și mai ales prin locurile acelea, unde le-au fost dat să fie și în zilele umilinelor, crainicii izbânzilor ce stau să vie.

Stăm la un ceas greu al lumii. Nu a fost niciodată mai multă ură, unită cu o mai urtă grosolanție, în cererile nedreptății, care caută să se adauge, ori vrea să se întoarcă pentru a apăsa din nou. Omenirea pare a-și fi pierdut capul sau a se fi înșiriat cu o supunere lașă pe urma tuturor rădăcirilor. Steaguri de moarte și nimicire se ridică de mâini fanatici, zguduindu de frenezia omorului pentru a chema la nimicirea lucrurilor, care cu atâta cinstită muncă s'au făcut, dela isprăvirea măcelurilor marului război.

Nici o limbă omenească nu cuprinde atâtea bleștème câte ar trebui să acopere în istorie numele oamenilor cari ar redeschide beția sângiurilor. Pe când se aud, în taințele unde se unelțește marea catastrofă, scrâșnirile de dinți ale celor cari au mecanizat și materializat lumea întreagă, aici la d-voastră, în acest loc sărac, acoperit de amintiri așa de mari, se glorifică bunurile sfinte ale culturii unui popor, care nu se mai numără între cele mici ale omenirii.

O societate de cultură asemănătoare cu Liga pe care o prezidez eu, vine să arate ce a muncit pentru cei mulți ai nației în timpul încă unui an de zile.

Plină de grije pentru bunăstarea multimilor de temei, societatea d-vs. nu uită niciodată că nici o statistică și nici o anchetă economică și socială nu au preț decât pentru a servi înalțelor scopuri morale care înobilează omenirea.

Se vorbește astăzi de puterea invincibilă a mijloacelor de distrugere și cine le are mai multe, se crede sigur de a putea stăpâni, cât și cum vrea lumea.

Istoria pe care am servit-o cu devotament o viață întreagă, spune altfel. Ea pune în forțele morale taina

tuturor învingerilor, dar acestea nu se improvizează cu iuțea unui armament forțat, ci zi de zi ele se coboară încet în sufletul oamenilor.

Produsele minții, operele simțirii, sunt nu numai mijloace de educație, ci în același timp cele mai sigure puteri apărătoare ale unei nații, căci biruște mai sigur poporul, care se simte mai mult, și noi suntem — o putem spune cu mândrie — printre cele mai simțite popoare.

Așa fiind siguri că nu am neîndreptățit nici jignit pe nimeni și străini de orice gând al nedreptății și al jignirii față de oricine pe acest pământ, reprezintă în fond aceeași civilizație creștină, fie și în alte forme, avem tot ce ne trebuie pentru a nu fi clintiti cu un singur pas de pe brazda, în care sânge de luptă și sudoare de muncă au sfârșit acest pământ.

Vie ce va să vie. Fără a porni contra nimănui, noi suntem în stare a înfrunta orice încălcări. Orice ne-ar osebi astăzi, să nu se înșele nimeni, în ceasurile cele mari, prietenii pe cari îi iubim și dușmanii pe cari nu i-am dorit, ne vor găsi o singură nebiruită voință.

Sau să nu se mai facă nici un fel de rețineri din salariul preotului, ci să se încaseze direct dela Epitropii.

Ori, afle-se orice altă modalitate, dar preotul să rămână în fața credincioșilor săi totdeauna „întreg” și „cinstit”, fără să planeze asupra noastră nici un picur de îndoială.

Iar o selecționare a epitropilor se impune neapărat, adică nu trebuie lăsată Epitropia pe mâna oricui, ci numai acelor cari merită și s'au distinț în viața lor religioasă-morală și

publică. Și cum, dacă este vorba de alegere și preotul nu poate face parte nici măcar din comisia de 5 pentru propuneri?

Pr. IOAN VELȚAN

Nota redacției: Nu refuzați crucea unui „epitrop năpastă”. El e dovada unei mentalități ori a unei situații bolnave în parohie. Și vindecarea acestora trebuie să înceapă prin convertirea „epitropului năpastă”. Lucrul e cu putință, căci toți oamenii sunt destinați mântuirii. Convertirea va fi dovada vredniciei și răsplată muncii preotului.

INFORMAȚIUNI

Știre personală. P. S. Sa Episcopul nostru Nicolae Colan, ministrul cultelor și artelor, Duminecă 11 Sept. crt. a luat parte la congresul „Astreii” la Abrud, iar Luni 12 Sept. c. s'a ocupat de chestiunile curente ale Eparhiei. Seara, în aceeași zi, s'a reînnoiat în Capitală.

Congresul preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor a avut loc la Bușteni, în zilele de 5 și 6 Septembrie c. Acest congres, la care au luat parte peste 80 de preoți, a fost prezidat și deschis în numele I. P. S. Patriarh, de Pr. M. Bulacu, consilier referent la arhiepiscopia Bucureștilor.

Problemele de educație în general, au format obiectul desbaterilor. Tema centrală a fost *Biserica și educația prin străjerie*; această operă a M. S. Regelui Carol II, care n'a uitat să înscrie în fruntea devizei acestei regale instituțiuni: *credința*. Și de astădată s'a arătat că prin educația străjerească se tinde a se crea o lume nouă, cu un suflet nou, iar acest suflet nou trebuie să-l făurească slujitorii Altarului prin înaltele precepte morale și evanghelice ale Domnului Iisus Hristos.

Alte teme atacate au fost: Metodele cele mai reușite în predarea învățământului, organizarea metodică a cercurilor pastorale, educația religioasă și morală a premilitarilor și lupta împotriva propagandei sectelor religioase.

† **Dr. Clementie Popovici**, arhimandrit mitrofor a fost înmormântat în ziua de 4 Septembrie crt. cu deosebit fast, în Cernăuți. Defunctul a fost o venerabilă personalitate a clerului bucovinean. Numitul a fost acela care în numele senatului Universității din Cernăuți a promovat pe M. S. Regele Carol II drept doctor honoris causa al acelei universități. La trista ceremonie M. Sa a fost reprezentat prin Excelența Sa Dl G. Alexianu, Rezidentul regal al ținutului Suceava, care a depus pe mormântul dispărutului o frumoasă coroană de flori cu paglică pe care s'a înscris cifra Casei M. S. Regelui. Dumnezeu să-l odihnească și cu dreptii să-l numere.

Congresul dela Nürnberg. Partidul național-socialist german a ținut în acest an congresul său anual în orașul Nürnberg, în zilele 5—12 Septembrie a. c. Nu expunerile conducătorilor — ce au arătat realizările

concepției național-socialiste în domeniul vieții interne a Germaniei — au constituit, pentru Europa mai ales, senzația acestui congres. Nu. Ci însuși discursul Führerului. D. Hitler, referindu-se la problema sudeților germani, a arătat că și în privința politicii externe Germania înțelege să ajungă până la *ultimele consecințe* ce derivă din concepția imperialistă a noului Reich german.

„Nu ne vom mai pleca niciodată sub voință streină. Jur!” — au fost ultimele cuvinte cu care d. Hitler a încheiat congresul. Și restul lumii a fost cu multă luare aminte!

O știre din presă. „Părintele Diodor Todea — din comuna „Avram Iancu”, e un intelectual care reprezintă cu demnitate poporul de pe malurile Arieșului. Ținuta sa ireproșabilă a impresionat. Casa sa vorbește îndestul despre gustul literar și dragostea față de cărți: o bibliotecă bogată trădează spiritul amfizionului. E un om cu înclinații publicistice. D-sa împreună cu preoțimea și învățătorimea din Țara Moșilor, va trebui să aibe un rol hotărâtor în trecerea la fapte...”

Încetăm această subliniere din Revista „Societatea de Măine”, trim. II. Aprilie—Iunie 1938, pag. 80, ca o bucurie; pentru Părintele Todea ca mică satisfacție, iar pentru alții și mai ales pentru cei din generația tânără a C. Sale, ca un indemn.

O nouă sesiune a Ligii Națiunilor se desfășură acum la Geneva, fiind prezente 50 de state. România e reprezentată la această sesiune prin d. N. Petrescu, ministrul de externe al țării noastre.

Italia și problema evreiască. După unele știri se afirmă, că guvernul fascist se gândește să lase evreilor italieni și străini posibilitatea de a se instala prin colonizare în Abisinia. Numai așa se poate explica, zic cercurile cari dau aceste știri, de ce în recente decrete date în Roma nu se amintește de Africa Orientală italiană ca de un teritoriu ce ar fi interzis evreilor. Dealtfel marile consilii fasciste, ce se va ținea în 18 Septembrie crt. la Triest se anunță a fi consacrat îndeosebi chestiunii antisemite.

AVIZ. Aducem la cunoștința cititorilor noștri, că „**Librăria Eparhială**” din Cluj, (Piața Cuza Vodă Nr. 6), este asortată cu tot felul de rechizite și cărți școlare.

Consiliul eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 6258—1938.

Comunicat oficial.

Pentru a se lua la cunoștință publicăm mai jos în copie ordinele Nr. 156927 și 162989/1938 ale Oficiului Central de Licitații:

„Avem onoare a vă aduce la cunoștință că s'a constatat că se resping ilegal dela licitațiile publice contractar art. 92 din Legea Contabilității Publice, concurenții cari nu depun garanțiile în recipisele Casei de Depuneri și Consemnațiuni, ci în efecte garantate de Stat sau în numerar.

Față de cele de mai sus, avem onoare a vă ruga să binevoiți a pune în vedere comisiunilor de licitații ale instituției Dv. și instituțiilor în subordine, ca să primească la licitațiile publice pe toți concurenții cari depun garanțiile în efecte garantate de Stat, însoțite de borderoul de proprietate în numerar sau în recipisele Casei de Depuneri și Consemnațiuni.”

„Avem onoare a vă aduce la cunoștință că în conformitate cu art. 86 din Legea Contabilității Publice, toate contractările din care isvorăște un venit sau o cheltuială pentru Stat, trebuiesc încheiate pe baza de licitație publică, prealabil ținută, afară de cazurile indicate la articolele 89 și 90 și legile speciale.

La art. 89 din Legea Contabilității Publice se prevede că numai Domnii Miniștri (sau delegații lor) pot încheia contracte prin bună învoială pentru furnituri, transporturi, lucrări, arendări și închirieri de imobile necesare Statului până la suma de 300.000 Lei.

Se constată din actele primite la Oficiul Central de Licitații că se fac contractări prin bună învoială fără a se avea aprobarea Domnilor Miniștri respectivi sau a delegaților lor și pentru furnituri și lucrări pentru cari nu este cazul a se trata prin bună învoială.

Față de cele de mai sus, avem onoare a vă aduce la cunoștință că în conformitate cu art. 86 din L. C. P. urmează să se țină licitații publice pentru aprovizionările cu materiale, pentru lucrări, arendări și închirieri de imobile necesare Statului și nu tratări prin bună învoială.

Se va putea trata prin bună învoială numai în cazul când sunt îndeplinite prevederile art. 89 din L. C. P. de a se avea aprobarea Domnilor Miniștri sau a delegaților lor respectivi până la suma de 300.000 Lei și J. C. M. până la suma de 1.000.000 Lei, iar pentru bunele învoiele ținute pe baza art. 90 din L. C. P. va fi neapărat nevoie de avizul O. C. L. conform art. 69 din Regulamentul O. C. L. și de aprobare prin Jurnal al Consiliului de Miniștri.

În consecință, avem onoare a vă face cunoscut că O. C. L. nu va mai aproba decât tratările prin bună învoială pentru care sunt îndeplinite toate dispozițiunile Legii Contabilității Publice.”

Cluj, la 7 Septembrie 1938.

Consiliul eparhial.

Ofic. parohial ort. rom. Alba-Iulia III, Partoș.

Nr. 86—1938.

(42) 1—3

CONCURS

Pentru ocuparea postului de cântăreț în parohia Alba-Iulia III, Partoș, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renășterea”.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea cantorală de 8 jug., arător și fânaș situată în hotarul comunei Daia-română.

2. Onorariile stolare îndatinate în localitate.

Candidații își vor înainta cererea însoțită de diploma Școalei de cântăreți, oficiului nostru parohial, în termenul fixat, prezentându-se în parohie pentru a cânta Dumineca în strană.

În candidare vor fi luați numai absolvenții unei Școale de cântăreți și vor fi preferați aceia cari au primit cererea de a forma coruri bisericesti.

Alba-Iulia, la 1 Septembrie 1938.

Preot Nicolae Puia, paroh.

Protopopiatul ort. rom. Lupșa

Nr. 694—1938.

(41) 2—3

CONCURS

Pentru întregirea parohiei Lupșa, din protopopiatul Lupșa, se publică prin această concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Renășterea”.

Preotul care va fi numit se va bucura de următoarele beneficii:

1. Salar dela stat, conform calificăției.

2. Case parohiale noi, deplin corespunzătoare.

3. Bucate: grâu și porumb, câte 1/2 ferdelă de familie, după starea materială a fiecăreia.

4. 8 m. ster lemne de foc aduse la locuință.

5. Folosința fânului din cimitir.

6. Stolele îndatinate.

Concurenții își vor înainta cererea și documentele de lipsă, în termenul fixat, Consiliului eparhial.

Baia-de-Arieș, la 31 Aug. 1938.

În înțelegere cu consiliul parohial din Lupșa

Vasile Șpan, protopop.

Protopopiatul ortodox român Unguraș.

Nr. 356—1938.

(38) 3—3

CONCURS

Se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima apariție în „Renășterea”, pentru postul de preot din parohia Păușu devenit vacant prin pensionare, pe lângă următoarele venituri:

17 jughere sesiune parohială.

Salarul dela stat.

Stolele obicinuite.

Până la zidirea caselor parohiale, parohia va închiria locuință corespunzătoare pentru preotul ales.

Reflecțanții își vor înainta în termenul deschis cererile instruite conform normelor în vigoare și cu prealabila noastră încuviințare se vor putea prezenta în parohie pentru a face cunoștință cu referințele locale, în candidație însă fără act de învoire dela P. S. Episcop nu vor fi luați.

Unguraș, la 30 Iulie 1938.

Consiliul parohial din Păușu în înțelegere cu Oficiul protopopesesc al tractului Unguraș.

Protopop Ioil Ghiurițan.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.